

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2008

Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

SLATINICE (OKR. OLOMOUČ)

Na Cikánce. Raný středověk. Žárový hrob. Záchranný výzkum.

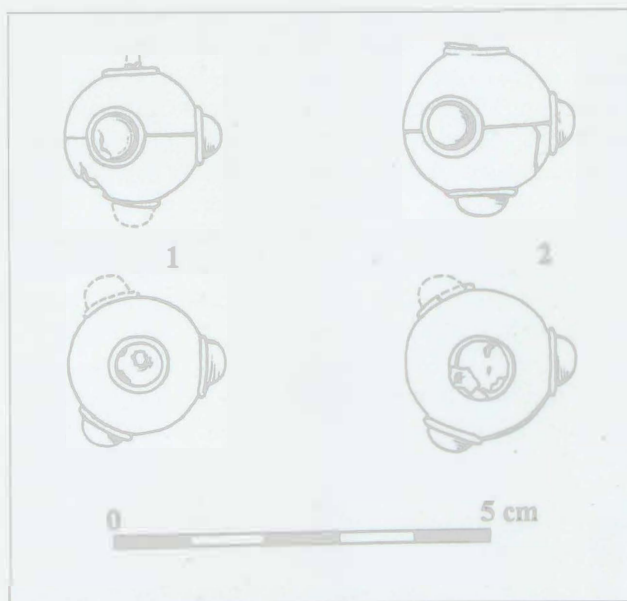
Na v pořadí již třetí stavební parcele v poloze Na Cikánce v severní části katastru Slatinic byl objeven a prozkoumán pouze jeden žárový hrob. Mezi zbytky kramce byly nalezeny dva bronzové gombíky se čtyřmi puklými.

Popis hrobu: Po skrytí ornice (0,3 m) se na světlém sprašovém podloží objevila šedá skvrna o průměru 0,45 m, tvořená drobnými zlomky spálených kostí (určil J. Kala z ÚAPP Brno). Ty vyplňovaly mělkou mísovitou jamku, zapuštěnou pouze 8 cm do podloží. Při lehkém zaškrábnutí motyčkou se mimo hrobovou jamku objevil bronzový gombík, pravděpodobně přemístěný při strojní skrývce nadloží. Druhý byl nalezen uvnitř jamky, pouhých 10 cm od gombíku prvního.

Miroslav Šmíd

Resumé

Slatinice (Bez. Olomouc). Na Cikánce. Frühmittelalter Brandgrab. Rettungsgrabung.

Obr. 103: Slatinice. Gombíky ze žárového hrobu.
Abb. 103: Slatinice. Material aus dem Brandgrab.

a době železné (viz kap. Doba železná) a také středověku a novověku. Z tohoto počtu lze do období od vrcholného středověku do raného novověku zařadit 2 menší jámy a 2 rozměrnější jámy, zřejmě suterény sídelních objektů. Popis polohy a stratigrafie viz kap. Doba bronzová.

Intravilán, č. p. 65, 67, 184. Středověk–novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

K narušení kulturní vrstvy hnědočerné barvy, ležící pod až cca 90 cm mocnou vrstvou navážek a obsahující keramické zlomky z průběhu středověku a novověku, došlo v centrální části obce poblíž břehů Sobůlského potoka před rodinnými domy č. p. 65 a 67. Před domem č. p. 184 se navíc nalézaly i lidské kosti, není zde tudíž vyloučena existence rozsáhlejšího pohřebiště (ZM ČR 1: 10 000, kladový list 34 – 22 – 02, okolí bodů 108/325 mm a 98/330 od Z/J s. č.).

„Fleky“. Středověk–novověk. Sídlištní vrstva. Záchranný výzkum.

V jižní části extravilánu obce mezi dnešní silnicí do Kyjova a stávajícím tokem Sobůlského potoka zůstalo v nadložní vrstvě několik shluků fragmentů novověké keramiky, jejíž původ lze částečně spojit i s hnojnými pozůstatky keramického odpadu na dlouhodobě intenzivně obdělávaných polích (ZM ČR 1: 10 000, kladový list 34 – 22 – 02, okolí bodu 130/240 mm od Z/J s. č.). Na některých místech se však keramika, včetně větších torz, kupř. džbánů, ale také dalších předmětů odpadního charakteru, nacházela stratigraficky pod nadložní vrstvou v šterkovopisicím horizontu se zaoblenými kamennými valouny. Tento horizont zjevně souvisí (i podle vydatných průsaků spodní vody) s původním korytem potoka, které se zčásti překrývalo s linií výkopu pro výtlač. Jde tedy s největší pravděpodobností o naplavené odhozené předměty, mezi nimiž se objevily i zlomky cihel a amorfních železných kusů.

Jaromír Šmerda

Resumé

Sobůlky (Bez. Hodonín). Intravillan der Gemeinde, Bnr. 155. Mittelalter–Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

Sobůlky (Bez. Hodonín). Intravillan der Gemeinde, Bnr. 65, 67, 184. Mittelalter–Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

Sobůlky (Bez. Hodonín). „Fleky“. Mittelalter–Neuzeit. Siedlungsschicht. Rettungsgrabung.

STAROVIČKY (OKR. BŘECLAV)

Kostel. Středověk–novověk. Kostel. Záchranný výzkum.

Archeologický dohled proběhl v souvislosti s budováním dešťové kanalizace v areálu kostela sv. Kateřiny. Kanalizační přípojka zasáhla i jižně do přilehlé ulice, kde byl dokumentován nárůst terénu o cca 0,60 m. Sledované souvrství sestávalo především z kulturních vrstev, prokládaných komunikačními úrovněmi. Nejstarší horizont s. j. 101 lze datovat na přelom 13. a 14. století. V prostoru

SOBŮLKY (OKR. HODONÍN)

Intravilán, č. p. 155. Středověk–novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum realizovaný v průběhu první poloviny roku 2007 při budování nové kanalizační sítě pro obec Sobůlky umožnil na několika místech zdokumentovat kulturní vrstvy a celkem 13 zahloubených objektů, náležejících rozdílným chronologickým periodám, především době bronzové (viz kap. Doba bronzová)

ulice byl také zachycen ve směru východ–západ orientovaný relikt konstrukce s. j. 900, pravděpodobně gotického stáří. Jednalo se o kamennou zeď, pojenou okrovou maltou. Síla zdi činila cca 0,70 metru.

V samotném areálu kostela bylo dokumentováno zdvo podsklepené stavby, přiléhající k severovýchodnímu nároží lodi. Obvodové stěny byly vystavěny z kamenného zdiva (s. j. 904), pojeného sytě okrovou maltou. Sklepní prostor byl původně zaklenut cihelnou valenou klenbou z prstovaných cihel na bílou maltu. Stavbu můžeme interpretovat jako pozůstatek gotické sakristie kostela. Od severovýchodního nároží lodi dále vybíhalo východním směrem, souběžně se severní stěnou presbytáře, základové zdivo s. j. 903, jehož interpretace není na základě zachycených skutečností možná.

Petr Holub, David Merta

Literatura

Holub, P., Merta, D. 2007: Starovičky. Terénní dokumentace z akce A073/2007 uložená v archivu společnosti Archaia Brno, o. p. s.

Resumé

Kirche. Starovičky (Bez. Břeclav). Mittelalter–Neuzeit. Kirche. Rettungsgrabung.

STRÁŽNICE (OKR. HODONÍN)

Zámek. Novověk. Hrad, zámek. Záchraný výzkum.

V červnu 2007 proběhl záchraný archeologický výzkum při zemních pracích u výstavby nové kanalizace pro budovu Purkrábký v rámci severního traktu strážnického zámku, který je v současné době sídlem NÚLK. Zemní práce probíhaly vně traktu těsně navazujícího na dodnes dochovaný valový násep z přelomu renesance a baroka, poblíž tzv. předbraní zámku, dříve zeměpanského a později šlechtického hradu, který podle náznaků historických pramenů vznikl nejdříve v 60. letech 13. století. Vzhledem k havarijnímu režimu při stavebních pracích, probíhajících navíc z velké části v komunikačním prostoru zpevněném asfaltovou a betonovou deskou, nebylo možné provést tradiční odkryv. Výzkum se proto soustředil na klasické dokumentační postupy, včetně vzorkování, ale i na výběrové sondáže daných situací (ZM ČR 1: 10 000, kladový list 34 – 22 – 20, okolí bodu o souřadnicích 352/236 mm od Z/J s. č.). Přes plošné a výškové omezení výkopu, dané šířkou dosahující maximálně 220 cm a hloubkou až 210 cm, i přes časovou bariéru to byla ideální příležitost ověřit stav případného dochovaného sypaného valu kurtiny, a především do té doby spíše jen předpokládaného staršího gotického ohrazení v této části předzámčí, případně je srovnat s nejnovějšími archeologickými objevy učiněnými v minulém roce při výstavbě vodovodu na protější straně zámku. Podařilo se tak získat zcela nové informace o podobě sledu kulturních vrstev

a stavebních reliktů v minulosti, spolu s menším souborem hmotných artefaktů, hlavně keramiky vhodné k chronologickým účelům.

Pod recentními úpravami povrchu byla odebráním ztvrdlé žluté hlinité vrstvy stavebně-destrukčního charakteru s rozdrobenou maltou a většími zlomky cihel, seskládaných místy naplocho do řady a ležících na černošedé hlinité vrstvě, byla po cca 20 cm odkryta část do té doby archeologicky nezjištěné, ovšem díky výše zmíněným předchozím nálezům očekávané hradební zdi. Odhalený úsek o šířce cca 160 cm a maximální možné sledované délce 220 cm sestával z nepravidelně opracovaných pískovcových kamenů spojných hlínou. S nejspodnější dochovanou úrovní kamenů stratigraficky souvisela okolní destrukční vrstva světle hnědé hlinité zeminy promísené menšími kusy, pocházejícími nejspíše z rozebírání hradby. Bylo evidentní, že již v minulosti byla tato poměrně mocná zeď, ohraničující předhradí, částečně narušena novodobou kanalizací. Další stratigrafická situace pod tímto kontextem se pak na profilech obou stran výkopu zřetelně odlišovala, a to i v prostoru uvnitř a vně hradby. Pro západní profil výkopu, směřující zpočátku přibližně severním směrem a lomící se přibližně po osmi metrech na severozápad, byl symptomatický již nejspodnější horizont jílovitého podloží, které na rozdíl od protějšího východního profilu s rezašedým jílem, typickým pro místní podložní vrstvu, vykazovalo modrozelený barevný nádech. Ten je velmi pravděpodobně pozůstatkem tzv. zvodnění. Nasedala na něj příkopovitě utvářená výrazná černá hlinitá vrstva mastného charakteru, obsahující četné pozůstatky dřevěných ekofaktů, kamenů a keramických zlomků, datovatelných do vrcholné středověkého období. Výše zmíněné horizonty na východním profilu byly na sebe vázány. Přibližně po třech metrech SZ směrem postupně vyznívaly (opět v příkopovitém tvaru), což bylo možné sledovat v jižním profilu výkopu, který pokračoval v mírně lomené linii severozápadně. Podobné zvodnění jílovitého podloží spolu s černou vrstvou, v níž byly dokonce objeveny pozůstatky dřevěné korytovité konstrukce, bylo pozorováno ještě po několika dalších metrech. Z hlediska jejich interpretace tedy můžeme předpokládat, že se jedná o pozůstatky ramen vodní strouhy, upravených k obrannému, ale zřejmě i ke kanalizačnímu účelu. Ostatně podobný vodní tok obepínal celý zámecký areál i s opevněním ještě i na plánu z počátku 18. století. V našem případě se tedy příkop v období středověku obtáčel kolem hradu od severu na západ. Později jej však ohrazení západovýchodního směru pro rozšířenou plochu předhradí po boku zjevně už tolik nerespektovalo a přet'alo.

Hradba byla vystavěna z úrovně šedočerné hlinité vrstvy na východní straně, která je kulturní vrstvou vytvořenou na šterkovo-jílovitém půdním typu z šedé hlinito-šterkovité vrstvy na západní straně, kde překrývala černou mazlavou vrstvou. Hlinito-šterkovitá vrstva tak představovala uvnitř závážkový horizont po skončení funkce příkopu, stejně jako heterogenní vrstva písku, hlíny a jílu vně. Díky rozdílům v mocnosti černé organogenní vrstvy za hradbou i před ní a v charakteru obou závážek, které byly navíc porušeny výstavbou hradby, se dá usuzovat, že této fortifikaci předcházela nějaká starší fáze či lehčí